

ŠKOLA TYPU RODINNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ
ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA TOCHOVICE
TOCHOVICE 76
262 81 TOCHOVICE
IČO: 71007202
E-mail: zstochovice@atlas.cz, zsmstochovice@seznam.cz
Tel.: 318 682 754
www.zstochovice.cz

Minimální preventivní program

na Základní škole Tochovice

na období 2024 - 2025

Minimální preventivní program
na Základní škole Tochovice
na školní rok 2024 – 2025

č. j. 256/2024/ŘZŠ
S. z.: S 3 - 19

Základní údaje

Název : **Základní škola a Mateřská škola Tochovice**

Adresa : **Tochovice 76**
PSČ 262 81

Zřizovatel : **Obec Tochovice**
právní forma: obec, **IČO : 243418**

IČO : **71007202**

Škola byla zařazena do sítě škol a školských zařízení Ministerstvem školství s účinností od 1. 1. 2003 podle § 13a odst. 2 a § 13b odst. 3 a 9 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Motto:

Nejúčinnější a nejlevnější prevencí je zdravá výchova dětí v rodině a škole

Drogy, násilí a šikana se ve školách vyskytují, což je neblahá realita. Je třeba se preventivně připravit na řešení vzniklých konkrétních problémových situací z hlediska spolupráce s lékaři, policií a rodiči. Případy nálezů drogy ve škole, dítěte majícího akutní obtíže po požití drogy a projevy násilí a šikany jsou často situace náročné a emočně vypjaté. Je třeba je řešit racionálně, podle předem stanovených postupů a pravidel.

OBSAH

Úvod	str. 5
Základní informace o škole	str. 6
Analýza současného stavu	str. 7
Cíle minimálního preventivního programu	str. 8
Metody práce	str. 10
Způsob realizace min. prev. programu	str. 11
Závěr	str. 13

PŘÍLOHY

Příloha č. 1	Konkretizace úkolů v hodinách prvouky a přírodovědy
Příloha č. 2	Přehled volno-časových aktivit žáků školy
Příloha č. 3	Šikana a její prevence
Příloha č. 4	Sexuální výchova
Příloha č. 5	Charta boje proti šikanování
Příloha č. 6	Krizový plán
Příloha č. 7	Sedm rad pro rodiče
Příloha č. 8	Dvacetero vzkazů rodičům od jejich dětí
Příloha č. 9	Seznam základních zákonů a metodických listů v oblasti prevence
Příloha č. 10	Důležitá telefonní čísla
Příloha č. 11	Přehled metodických pomůcek
Příloha č. 12	Vyhodnocovací tabulky minimálního preventivního programu

ÚVODEM

Za poslední roky prošla naše společnost výraznými změnami, které mají značný dopad na životy dětí. Kromě pozitivních posunů čelí naše mládež také rostoucím tlakům z vnějšího prostředí. Bohužel, ne všechny děti jsou schopny se s každodenními problémy, osobními a sociálními požadavky, konflikty či školními výzvami vypořádat přiměřeně a zodpovědně. Často proto hledají únik v negativních formách chování, jako je zneužívání drog a alkoholu, šikana, násilí, záškoláctví a další projevy sociálně patologického chování.

Děti představují skupinu obyvatel, která je nejzranitelnější vůči neohleduplnosti dospělých. Klíčovou roli při výchově hraje rodina. Často se však ukazuje, že rodiče v této úloze selhávají a neposkytují dětem vhodný model chování. V takových případech se tíha výchovy přesouvá na školu a učitele, kteří pak čelí náročnému úkolu vyplnit tuto prázdnotu v životě dětí.

Základní informace o škole

Naše škola se nachází v obci Tochovice a funguje jako malotřídní škola. Navštěvují ji především žáci z Tochovic a okolních obcí, jako jsou Starosedlský Hrádek, Lisovice, Chrást, Hořejany, Ostrov, Lazsko, Stará Voda a Březnice. Jsme školou rodinného typu, což se promítá do přátelské a úzké atmosféry mezi žáky, učiteli a rodiči.

Škola má dlouhou tradici – její budova byla postavena v roce 1839 a výuka zde probíhá nepřetržitě dodnes. V letošním školním roce ji navštěvuje 47 žáků, kteří jsou rozděleni do tří tříd. Vyučování probíhá ve spojených ročnících: I. třída zahrnuje 2. a 4. ročník, II. třída 3. a 5. ročník a III. třída 1. ročník. Kromě toho ve škole fungují dvě oddělení školní družiny a je k dispozici pestrá nabídka volnočasových aktivit.

Rodiče jsou o dění ve škole informováni prostřednictvím SRPŠ, elektronické pošty, školních webových stránek, třídních schůzek a různých akcí pořádaných školou a rodiči.

Naše škola pracuje podle školního vzdělávacího programu „Škola rodinného vzdělávání“ pro žáky I. až V. ročníku. Některé úkoly z Minimálního preventivního programu (MPP) jsou začleňovány do průřezových témat. Během roku probíhají projektová vyučování zaměřená na významné svátky a události, jako jsou Vánoce, Velikonoce, Den Země, MDD, masopust a sv. Mikuláš. Dále pokračujeme v ekologických aktivitách, jako je třídění odpadu a sběr elektra, hliníku a baterií.

Každá třída je vybavena počítači a ve škole je i keramická dílna. Během letošních letních prázdnin prošla škola další rekonstrukcí, včetně renovace výdejny jídla. Nově byla do ředitelny pořízena lednice pro zaměstnance.

Cílem naší školy je vytvářet podmínky pro to, aby žáci získali znalosti a dovednosti, které jim pomohou pečovat o své zdraví i zdraví druhých. Usilujeme o podporu jejich fyzického, psychického a sociálního rozvoje a vedeme je k preferování zdravého životního stylu.

Analýza současného stavu

Naše škola, ačkoli se nachází na vesnici, čelí vlivu negativních jevů, které k našim žákům pronikají od starších dětí navštěvujících školy ve městech. I když na naší škole nedochází k zjevnému nárůstu sociálně-patologických jevů, tuto problematiku nelze podceňovat.

Pečlivě monitorujeme jakékoliv nežádoucí projevy mezi žáky a na pravidelných schůzkách s rodiči hledáme společná řešení. Navazujeme přitom na výsledky a zkušenosti z předchozích let. Naší prioritou je i nadále kvalitní vyplnění času dětí školními a mimoškolními aktivitami, abychom minimalizovali riziko nežádoucího chování.

Opakovaně provádíme průzkumy pomocí dotazníků, které zahrnují otázky týkající se užívání návykových látek, informovanosti žáků o drogách a dalších rizicích.

V letošním školním roce se zaměříme především na posilování vztahů, soužití a komunikace mezi nově přijatými žáky. Důležitým cílem je celkové zlepšení spolupráce, komunikace a chování ve škole. Naši žáci pocházejí nejen z Tochovic, ale i z okolních vesnic, což klade důraz na rozvíjení přátelských vztahů a kamarádství mezi nimi. Chceme děti vést k pozitivnímu soužití, vzájemné pomoci a spolupráci, čímž posílíme jejich schopnost správného chování.

Jelikož jsme malá škola s rodinnou atmosférou, není pro nás problém vytvářet a rozvíjet dobré vztahy mezi žáky. Mnohé děti se znají i mimo školu, což usnadňuje začlenění nových žáků, kteří jsou přijímáni velmi dobře. Vztahy mezi žáky se přirozeně rozvíjejí, a to i díky tomu, že mnoho z nich jsou sourozenci.

Pokud nám situace dovolí, budeme jako každý rok plánovat co nejvíce společných akcí, jako jsou školní výlety, exkurze, naučné programy, projektové dny, plavecký výcvik a škola v přírodě. Dále nabízíme dětem doučování v určených hodinách a poskytujeme konzultace pro rodiče.

Cíle minimálního preventivního programu

Mezi sociálně-patologické jevy u dětí a mládeže patří škála výchovných problémů, výchovných poruch a poruch chování, a to včetně zneužívání návykových látek. Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže (dále jen „prevence“) v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy představuje aktivity ve všech oblastech prevence:

- násilí a šikanování, kyberšikana
- záškoláctví,
- kriminality, krádeže, delikvence, vandalismu aj. forem násilného chování,
- ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže,
- xenofobie, extremismus, rasismu, intolerance a antisemitismu,
- užívání návykových látek (vč. opomíjeného alkoholu a kouření), anabolik, medikamentů a dalších látek,
- netolismu (virtuálních drog) a patologického hráčství (gambling),
- diváckého násilí.
- komerčního sexuálního zneužívání dětí,
- syndromu týraných a zneužívaných dětí
- sekt a sociálně patologických náboženských hnutí
- rizikové chování dopravě
- poruchy příjmu potravy (mentální anorexie, mentální bulimie)
- homofobie

Sociálně patologické jevy se již dotýkají dětí, které navštěvují základní školu, a proto je důležité zahájit primární prevenci v době základní docházky, poskytovat žákům co nejvíce informací, podaných přiměřeně věku a na toto téma hovořit na neformální úrovni.

V tomto věku patří žáci k nejohroženější skupině, proto se naše škola rozhodla připravit a realizovat komplexní program primární prevence a zahrnout do něj co nejvíce spolupracujících subjektů, především pak rodiče.

Účinnost prevence musí rovněž ovlivnit chování dětí ve smyslu podpory zdraví a také by měla zvyšovat odolnost dětí proti stresu, dlouhodobým frustracím a naučit je zvládat různé životní problémy a konflikty. Je třeba vést žáky k sebevědomí, správnému sebehodnocení, k poznání sebe sama. Důraz bude položen na informovanosti v hodinách prvouky, přírodovědy a na širokou nabídku volnočasových aktivit například ve školní družině. Cílem bude motivovat učitele k aktivnímu zapojení do realizace programu. K tomuto cíli využijeme různých metod aktivního sociálního učení, individuálního přístupu k žákům.

Dovednosti potřebné pro život („life skills“)	
Autoregulace a sebeovlivnění	Sociální dovednosti
Schopnost se motivovat ke zdravému způsobu života a vhodně se motivovat i v jiných oblastech.	Schopnost čelit sociálnímu tlaku (např. odmítnout vrstevníky, starší nebo nadřízené, když nabízejí alkohol nebo jiné návykové látky).
Schopnost oddálit uspokojení nebo potěšení.	Další asertivní dovednosti (zdravé sebeprosazení).
Schopnost chránit a posilovat zdravé sebevědomí.	Schopnost empatie a porozumění životním situacím.
Schopnost plánovat čas, vést přiměřený a vyvážený životní styl.	Schopnosti komunikace, vyjednávání, nacházení kompromisů apod.
Dovednosti při zvládání rizikových duševních stavů (sem patří zejména bažení, ale i úzkost, hněv, deprese, radost nebo nuda).	Dovednosti rozhodování se a schopnost předvídat následky určitého jednání.
Schopnost se uvolnit, používat vhodnou relaxační techniku, odpočívat.	Schopnost vytvářet vztahy a budovat si přiměřenou síť sociálních vztahů.
Další schopnosti pečovat o vlastní zdraví (výživa, cvičení, využívání zdravotní péče, hygiena atd.).	Mediaální gramotnost. Schopnost čelit reklamě a dalším negativním vlivům okolí.
	Schopnost racionálně hospodařit s penězi.
	Dovednosti týkající se volby a hledání vhodného zaměstnání a dobrého fungování v něm.
	Zvládnutí přechodu do nového prostředí nebo nové situace.
	Rodičovské dovednosti.

Metody práce

Prevence sociálně-patologických jevů musí být postavena na dvou základních principech:

- 1) Na respektu k potřebám jednotlivce žáka stejně jako učitele a na komunikaci a spolupráci uvnitř školy všech se všemi mezi sebou (učitelů, žáků, rodičů) i vně školy (školy s obcí a dalšími partnery).
- 2) Dětem je nutné po vstupu do školy nabízet konkrétní dovednosti, ale zejména vytvářet modelové situace, se kterými se mohou setkávat ve škole i mimo školu. Pro vytvoření optimálního sociálního klimatu je důležité vzájemné poznání žáků i pedagogů.

1. - 3. ročník za prioritní se považuje:

- žáci dokážou pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti jak dbát o zdraví a o dodržování zdravého životního stylu
- mají právní povědomí v oblasti sociálně patologických jevů

4. a 5. ročník za prioritní se považuje:

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

V rámci výuky jsou kromě tradičních metod práce využívány také metody, které se dosud osvědčily, jako např. samostatné práce (koláže, slohové práce, referáty), besedy s pozvanými odborníky, diskuze, sociální hry, trénování způsobu odmítání návykových látek, modelové situace apod.

Způsob realizace minimální preventivního programu

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Prevence je realizována třemi způsoby:

1. Neplánované zařazení prevence do výuky do závislosti na momentálním zájmu a potřebách žáků.
2. Cílená, komplexní a odborně vedená prevence
 - a) Začlenění do jednotlivých předmětů (prvouka, přírodověda, český jazyk – sloh)
 - b) Začlenění prevence do těch předmětů, kde je větší prostor pro tvůrčí práci s dětmi, pro využití her a cvičení, diskuzí, které dávají dětem možnost vyjádřit svůj názor (výtvarná výchova, praktické činnosti, tělesná výchova)
 - c) Využití nového zájmového útvaru (dovedné ruce), který se od nového školního roku objevil mezi ostatními zájmovými útvary.
 - d) Využití dramatické výchovy – žáci 2. - 5. ročníku nacvičí divadelní představení a rozvíjí své dovednosti. Své dovednosti předvedou v domovech důchodců v širokém okolí a na různých akcích pořádaných obcí a školou.
3. Společně vytvořená a dodržovaná školní pravidla soužití. Při vytváření těchto pravidel je třeba dodržovat tyto zásady:
 - spoluúčast dětí,
 - integrace pravidel do denního života školy,
 - srozumitelnost a splnitelnost,
 - pozitivní formulace pravidel,
 - přiměřenost počtu pravidel,
 - pravidla se týkají všech lidí ve škole

Konkretizace úkolů z oblasti prvouky a přírodovědy – viz. Příloha č. 1

Propagace

Tento Školní preventivní program (MPP) je k dispozici pro všechny pedagogické pracovníky ve sborovně školy. Pro rodiče jsou vyvěšeny informace o této problematice na nástěnce u šatny.

Děti mohou své připomínky a náměty přednést ve třídách nebo využít schránky důvěry, kam mohou anonymně vhazovat písemné podněty a stížnosti.

Závěr

Pedagogové ve školách mají na starost děti v klíčovém období jejich vývoje. Náš vliv nespočívá pouze v předávání vědomostí a dovedností, ale také v formování postojů, které ovlivňují jejich budoucí chování. Péče o zdraví a rozvoj našich dětí představuje investici do budoucnosti, která má dlouhodobý význam. Každý krok, který podnikáme, je veden snahou podporovat zdravé změny v chování, vztazích a návycích. Tyto změny přispívají k vytváření optimálních podmínek pro výchovně vzdělávací činnost školy. Nasloucháme podnětům rodičů a žáků a inspirujeme se osvědčenými přístupy z jiných škol.

Nestačí však pouze znát nové metody – je třeba si je i osvojit. Pro malé i velké žáky platí pravidlo: osvojíme si 20 % toho, co vidíme a slyšíme, 40 % toho, o čem diskutujeme, 80 % toho, co sami vykonáváme, a 90 % toho, co učíme ostatní.

Za realizační tým:

Mgr. Jiří Sladovník – ředitel školy
Kristýna Straková – garant MPP

V Tochovicích 9. 9. 2024

Příloha č. 1

Konkretizace úkolů v hodinách prvouky a přírodovědy

1. Místo kde žijeme

- domov – prostředí domova, orientace v místě bydliště
- obec, místní krajina – orientace v okolí obce

Náměty - kresba domova
 - výlety a poznávání okolí obce

2. Lidé kolem nás

- rodina – rodinný život, úcta k rodičům
- chování lidí
- soužití lidí

Náměty - výroba dárek pro příbuzné
 - nácvik dovednosti komunikovat v rodině
 - nácvik pásma ke dni matek

1. Hodnota a podpora zdraví

- zdraví, hodnota zdraví a jeho ochrana
- podpora zdraví a její formy

Náměty - kurs Zdravé zuby
 - nácvik relaxačních postupů
 - využití volného času

2. Zdravý způsob života a péče o zdraví

- výživa
- tělesná a duševní hygiena
- režim dne
- ochrana před přenosnými chorobami, chronické nemoci, úrazy

Náměty - soutěž v rozlišování potravin podle původu
 - co jsem snědl? – vedení záznamu a vyhodnocení
 - návrh reklamy vhodných výrobků osobní hygieny

3. *Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence*

- auto-destruktivní závislosti
- skryté formy a stupně individuálního násilí a zneužívání, sexuální kriminalita
- manipulativní reklama a informace
- stres a jeho vztah ke zdraví

Náměty

- situační hry jak odmítnout cigarety, alkohol, návykové látky
- vytvářet vlastní reklamu na odmítání cigaret, alkoholu
- sestavení důležitých adres a telefonů
- využití videokazet

4. *Změny v životě člověka a jejich reflexe*

- dětství, puberta, dospívání
- sexuální dospívání a reprodukční zdraví

Náměty

- doplnění obrázků rozdílů mezi mužem a ženou
- využití videokazety
- nácvik dovednosti požádat o pomoc v situacích souvisejících se sexuálním zneužíváním

Příloha č. 2

Přehled volnočasových aktivit žáků školy

Název	Konání	Jméno
Výtvarný kroužek	Úterý a čtvrtek	L. Halušková
Keramický kroužek	Pondělí a středa	K. Straková
Sportovní kroužek	Středa a čtvrtek	S. Votavová
Kroužek anglického jazyka	Čtvrtek	P. Cíterbartová
Výuka hry na flétnu	Středa	A. Tomášek
Badatelský kroužek	Úterý	J. Sladovník
Dopravní kroužek	Středa	J. Sladovník
Programovací kroužek	Pondělí	M. Macaš

Příloha č. 3

Šikana a její prevence

Šikana je nebezpečný patologický jev, při němž je omezována osobní svoboda a svoboda rozhodování, je ponižována lidská důstojnost a čest, může být ubližováno na zdraví či na majetku.

Vymezení a právní definici šikany obsahuje metodický pokyn MŠMT č. 28275/2000-22.

Vývoj šikany

1. ostrakizmus – počáteční a nejmírnější stadium, jedná se zejména o izolaci postiženého

- Znaky: - dítě nemá žádné kamarády
- komunikace probíhá znevažujícím způsobem
- zesměšňování, hanlivé přezdívky, legrácky, vtípky

2. přitvrzování, manipulace - agresor mapuje situaci a testuje, kam až může dojít

- Znaky: - dochází k tělesným útokům
- tělesné útoky agresorovi přináší uspokojení a obdiv, respektive druhých dětí

3. nukleový základ - v tomto stádiu se sympatizují jedinci, kteří se připojí k agresorovi

- Znaky: - šikanování nabývá na organizovanosti
- rozdělení rolí
- důležitost vytvoření pozitivní skupiny

4. mlčící většina – ostatní děti přijímají normy agresorů, kteří ze strachu poslouchají, případně přisluhují

- Znaky: - hlavní roli hraje strach
- strach ostatních dětí
- přisluhování agresorům

5. dokonalá šikana – na útok oběti se dále spřádají nerůznější intriky, dochází ke stálému nárůstu a zdokonalování násilí

- Znaky: - šikana je předmětem zábavy pro celou skupinu, smích třídy při vyvolání oběti, smích při prvních slovech oběti
- skupina agresora za bavení odměňuje (potlesk, slovní pochvala)

Jak poznat, že je dítě obětí šikany?

Nepřímí ukazatelé

Pozorujeme na chování a vzhledu dítěte

- strach jít ráno do školy
- záškoláctví
- opakované bolesti hlavy či břicha
- zhoršení prospěchu ve škole
- ztráta zájmu o učení
- porucha soustředění
- pobývání v blízkosti učitelů
- ustrašené vystupování
- pozdní návraty ze školy
- návraty s poškozeným a ušpiněným oděvem
- dítě se vrací ze školy vyhladovělé
- modřiny, odřeniny bez věrohodného vysvětlení
- opakovaná ztráta peněz či osobních věcí
- dítě žádá o peníze pod různými záminkami
- špatné usínání, noční můry
- smutná nálada
- apatie, někdy naopak nezvyklá agresivita

Přímí ukazatelé

Chování okolí vůči dítěti

- úmyslné povyšování
- hrubé žertování a zesměšňování
- nadávky
- neustálé kritizování a zpochybňování
- poškozování a krádeže osobních věcí
- poškozování oděvu
- výsměch
- omezování svobody
- pohrdání
- bití, kopání, jiné tělesné napadání

Příčiny:

1. tlak kolektivu – jedinec je nucen, aby se choval ta, jak společnost očekává
2. touha po moci – přání ovládnout druhého, uspokojení vlastního ega
3. motiv krutosti – potěšení z bolesti druhého, sklony k sadismu
4. zvědavost, experiment – agresor je zvědavý a zkouší reakce druhého na bolest a ponížení

Podmínky pro rozvinutí šikany

1. přítomnost potencionálního šikanujícího agresora
2. přítomnost potencionálních obětí šikanování
3. přítomnost takového klimatu skupiny, které šikanování připustí

Právní řešení šikany

1. prvním místem, kam se rodiče šikanovaného dítěte mohou obrátit s prosbou o pomoc, je sféra školy, neboť právní řád přiznává žákům, resp. jejich zákonným zástupcům, významná oprávnění a stanoví povinnost školy zajišťovat preventivní, ale i aktivní následnou ochranu před šikanou. Státní dohled nad školní činností vykonává Česká školní inspekce, dohled rodičů je zajištěn formou školních rad. Na chod školy má vliv též zřizovatel školy, ve většině případů je jím obec či kraj
2. pokud šikana vyústí v trestní stíhání agresora pro některý trestný čin (např. vydírání, ublížení na zdraví apod.), pak bude mít oběť šikany postavení poškozeného s procesními právy v trestním řízení (např. právo na náhradu škody apod.), mnohdy však na trestní stíhání nedojde, resp. je zastaveno např. pro nedostatečný věk pachatele
3. při způsobení materiální škody nebo způsobení morální újmy je možno využít občanského řízení (žaloba na náhradu škody, žaloba na ochranu osobnosti)

Prevence šikany

Možnosti jak šikaně předcházet:

- vytvoření atmosféry otevřenosti a vzájemné solidarity
- stanovení jasných pravidel chování kolektivu
- stanovení postupů v případech násilí mezi dětmi
- pravidelné diskuze na téma fyzické, psychické, etnické či kulturní odlišnosti
- vzdělávání v oblasti lidských práv
- cílené sledování přímých a nepřímých známek šikany

Šikana není pouze záležitostí dění ve škole, ale celospolečensky. Je nutné začít od útlého věku, všteňovat dětem morální a společenská pravidla a vyžadovat jejich dodržování.

Literatura, webové stránky, kontakty:

1. Literatura pro oblast školního šikanování

Základní literatura

- Kolář M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.

Poznámka: Pro pracovníky v ústavní a náhradní rodinné péči může být užitečná kapitola Past'ácké šikany v knize Bolest šikanování (Portál, 2001, 2005).

Doporučená literatura (knihy, sborníky, studie, závěrečné zprávy)

- Kavalír, A. (Eds.) (2009). Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele. Plzeň: Dragon press s.r.o.
- Kolář, M. (2013). Výcvik odborníků v léčbě šikany. Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií.
- Kolář, M. (2012). Net story: Příběhy ze světa internetu. Praha: NCBI.
- Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2009). Skrytá podstata Hradeckého školního programu proti šikanování. In: Phillipová, L., Janošová, P. (Eds.) Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém. Sborník příspěvků z konference v Praze 19.3. 2009. Praha: Tribun EU.
- Kolář, M. (2005). Školní násilí a šikanování. Ostrava: CIT, Ostravská univerzita.
- Kolář, M. (Ed.) (2004) Školní šikanování. Sborník z první celostátní konference konané v Olomouci na PdF UP 30.3. 2004. Praha: Společenství proti šikaně. 10-12.
- Kolář, M. (2000, 1997). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2003). Specifický program proti šikanování a násilí ve školách a školských zařízeních. Praha: MŠMT ČR.
- Kolektiv autorů (2012). Elektronická šikana a jak jí řešit. (Metodický materiál.) Praha: NCBI.
- Kopecký, K., Krejčí, V. (2010). Rizika virtuální komunikace. (Příručka pro učitele.) Olomouc: Net Univerzity. [cit. 2.12. 2012] <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni>
- Krejčí, V. (2010). Kyberšikana – kybernetická šikana. Olomouc: E-Bezpečí. [cit. 2.12. 2012] Dostupný z WWW – <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>
- Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: Sborník metod. Praha: IPPP: Portál.
- Philippová, L., Janošová, P. (Eds.) (2009). Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém. Sborník příspěvků z konference konané 19. 3. 2009 v Praze. Brno: Tribun EU.
- Rogers, V. (2011). Kyberšikana. (Pracovní materiály pro učitele a žáky.) Praha: Portál.
- Říčan, P., Janošová, P. (2010). Jak na šikanu. Praha: Grada.
- Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi. Praha: Portál.

Doporučená literatura (časopisy)

- Kolář, M. (2010). Bolest kyberšikany. Informační bulletin 1. Úřad pro ochranu osobních údajů.
- Kolář, M. (2010). Ve škole: Šikana, nebo jen škádlení? Psychologie dnes 2 (16), 56-59.
- Kolář, M. (2009). Šikana v mateřské škole: diferenciální diagnostika – jak rozlišit šikanování od škádlení? Řízení mateřské školy (20. aktualizace). Praha: nakladatelství dr. Josef Raabe.
- Kolář, M. (2009). Zlo či dobro, šikanovanie alebo doberanie? In: Sociálna prevenci 1. Bratislava: Národné osvetové centrum.
- Kolář, M. (2007). Český školský program proti šikanování. Perspektivy. In: Sociálna prevencia. Bratislava: Národné osvetové centrum.
- Kolář, M. (2007). Český školní program proti šikanování. Právo a rodina, 3.
- Kolář, M. (2006). Jak na šikanu? Psychologie dnes 2 (12), 16-18.
- Kolář, M. (2005) Devět kroků při řešení počáteční šikany aneb pedagogická chirurgie. Prevence 7 (2), 3-7.
- Miovský, M. a kol. (2012). Návrh doporučené struktury MPP prevence rizikového chování pro ZŠ. Praha: Klinika adiktologie 1.LF KU

2. Webové stránky s tematikou školní šikany a kyberšikany

Společenství proti šikaně, www.sikana.org
E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz
Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

3. Kontakty

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz
Poradna webu Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz
Internet poradna, www.internetporadna.cz
Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, www.Horka-linka.cz
Poradna E-Bezpečí - poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na Internetu, www.napisnam.cz

Příloha č. 4

Sexuální výchova

1. Plán sexuální výchovy ve škole

2. Sexuální zneužívání

1. Plán sexuální výchovy ve škole

Cíl: *prostřednictvím výchovy a vzdělání ukazovat významy hodnotového horizontu natolik přesvědčivě, že se stanou trvalou, integrální součástí žákovy osobnosti. Jde především o to, aby se žáci naučili normám a pravidlům společenského života, rozvinuli své rozumové, citové, volní a charakterové vlastnosti, aby chránili a byli zodpovědní za zdraví své, ale i ostatních, byli uzpůsobeni plnohodnotnému životu. I k tomu přispívá samozřejmě sexuální výchova.*

Úkol: Základní vzdělávání má žákům pomoci **utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělání** orientovaného zejména na situace blízké životu a na praktické jednání. **V základním vzdělávání se proto usiluje o naplňování těchto cílů:**

umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení

podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů

vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci

rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých

připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné

osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti

vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožíváních životních situací; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě

učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný

vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám,

učit je žít společně s ostatními lidmi

pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a

uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci

Vzdělávací oblasti, ve kterých bude sexuální výchova ve škole realizována:

Člověk a jeho svět - Prvouka (1. - 3. ročník), Přírodověda (5. ročník)

Člověk a zdraví - Tělesná výchova

Charta boje proti šikanování

ŠIKANA

je chování, jehož
záměrem je

- ublížit
- ohrozit
- zastrašit jiného

Šikany se dopouštějí
Chlapci i dívky.

Šikana je školou

- bezprávi
- bezohlednosti
- zbabělosti

PROJEVY ŠIKANY

Nadávky, bití, fackování, kopání
odebírání věcí,
tahání za vlasy
nebo oděv, ohro-
žování, vydírání,
rozšiřování po-
mluv, ponižování,
poškození věcí
Druhého, hrubé
Nadávky, obnažení
(svlékání), zamy-
kání (znemožnění
odchodu), vylou-
čení ze společných
her a zábav, igno-
rování (nemluvení
s druhým), vysmí-
vání se atd.

CHARTA BOJE PROTI ŠIKANOVÁNÍ

1. *Nebudu tolerovat šikanování*
2. *Budeme se šikanováním řádně zabývat*
3. *Když budeme oznamovat šikanování, učitelé nás pozorně
vyslechnou.*
4. *Máme právo na to, abychom cestovali do a ze školy, aniž bychom
byli šikanováni.*
5. *Nebudeme ostatní utlačovat a ponižovat.*
6. *Nebudeme ostatní posuzovat podle vzhledu.*
7. *Budeme uznávat druhého bez ohledu na rasu, náboženství, kult a
postižení.*
8. *Jsme „škola“, která se nebojí mluvit, šikanování je příliš vážná věc,
než abychom ji tolerovali.*

.....
datum

Podpis žáka (učitele)

[illegible]

Příloha č. 6

Krizový plán

V případě, že škola bude mít podezření na používání návykových látek či na výskyt jiných sociálně patologických jevů, bude postupovat dle Řádu školy a příslušného pokynu MŠMT. Na pohovoru s žákem se bude aktivně podílet dle konkrétní situace třídní učitel, preventista školy. Věc bude oznámena zákonným zástupcům, případně jim bude doporučen pohovor s odborníky. V případě nezájmu zákonných zástupců bude kontaktováno oddělení péče o dítě.

Při selhání preventivních opatření ze strany školy

- 1) V případě podezření na zneužívání návykových látek:
 - provést diskretní šetření a pohovor se žákem
- 2) V případě důvodného podezření:
 - okamžité kontaktování rodičů (zákonných zástupců) žáka
 - při negativní a nespolupracující reakci rodiny uvědomit sociální odbor péče o dítě
- 3) Při průkazném zjištění zneužívání návykových látek ve škole nebo v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) v době vyučování ředitel školy nebo pracovník školy pověřený dle pokynu ministra:
 - kontaktuje zdravotnické zařízení a zároveň uvědomí rodiče, popř. zákonné zástupce
- 4) V případě dealerství nebo podezření na porušení § 217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy dítěte) nebo zanedbání povinné péče:
 - uvědomí oddělení péče o dítě
 - oznámí věc policii

Příloha č. 7

Sedm rad pro rodiče

1. Předcházejte nudě. Měli byste mít přehled, kde dítě je, co dělá a uvažovat o jeho denním programu a životním stylu. Můžete posílit vazbu dítěte na rodinu a kvalitně trávit volný čas společně. Také můžete dítěti najít dobré záliby mimo rodinu.
2. Vytvořte zdravá rodinná pravidla. Dítě by mělo vědět, jaké předvídatelné důsledky bude mít jeho jednání. Mělo by mu být jasné, že je výhodnějších, pravidla dodržovat. Děti z rodin, kde žádná pravidla neexistují a kde vládne chaos, nebývají šťastné. Zdravá rodinná pravidla snižují riziko různých problémů s alkoholem a drogami.
3. Buďte pro dítě pozitivním modelem. Myslete na své zdraví a svoji duševní kondici, rozvíjejte své kvalitní zájmy. Význam při výchově mají i určité morální a etické zásady rodičů.
4. Pomozte čelit tlaku nevhodné společnosti a najít mu společnost vhodnou. Dítě by mělo vědět, že v určitých situacích má právo, dokonce povinnost nesouhlasit se staršími lidmi a odmítnout. Existují různé způsoby odmítání pro různé situace. Účinnou ochranou před nevhodnou společností je dobrá vrstevnická skupina.
5. Spolupracujte v rámci rodiny. I v případě, že jsou rodiče dítěte rozvedeni, měli by se ve vlastním zájmu i v zájmu dítěte umět dohodnout v záležitostech výchovy. Potřebná je také spolupráce v rámci širší rodiny, např. s prarodiči dítěte.
6. Spolupracujte s dalšími dospělými. K nim učitelé, sousedé nebo rodiče přátel vašeho dítěte. Můžete se navzájem informovat a při výchově dětí si pomáhat.
7. Umějte rozpoznat problémy s návykovými látkami u dětí. Čím dříve problém rozpoznáte a čím dříve ho začnete řešit, tím lépe. Informace o účincích návykových látek i o tom, co dělat v případě problémů, najdete ve 3. vydání knihy „Alkohol, drogy a vaše děti“

Příloha č. 8

Dvacatero vzkazů rodičům od jejich dětí

1. Nerozmazlujte mě. Vím dobře, že bych neměl dostat všechno, oč si řeknu – já vás jen zkouším.
2. Nebojte se být přísní a pevní. Mám to raději – cítím se tak bezpečněji.
3. Nedovolte, abych si vytvořil špatné návyky. Musím spoléhat na vás, že je občas odhalíte.
4. Nedělejte ze mě menšího, než jsem. Nutí mě to, abych se choval nesmyslně jako „velký“.
5. Nehubujte, nenadávejte a nedomlouvejte mi na veřejnosti. Daleko víc na mě zapůsobí, když se mnou promluvíte v klidu a soukromí.
6. Nevnučujte mi, že mé chyby jsou těžké hříchy. Nabourá to můj smysl pro hodnoty.
7. Nenechejte se příliš vyvést z míry, když řeknu, že vás nemám rád. Nejste to vy, koho nenávidím, ale vaše moc, která mě ohrožuje.
8. Nechraňte mě před všemi následky mého jednání. Potřebuji se někdy naučit snášet obtíže a bolest.
9. Nevěnujte přehnanou pozornost mým drobným poraněním a bolístkám. Dokážu se s nimi vyrovnat.
10. Nesekýrujte mě. Musel bych se bránit tím, že budu „hluchý“ a budu dělat mrtvého brouka.
11. Nedávejte ukvapené sliby. Pamatujte si, že se cítím mizerně, když se sliby nedodrží.
12. Nezapomínejte, že se nedokážu vždycky vyjádřit tak, jak bych chtěl. Nejsem proto někdy zcela přesný a nebývá mi rozumět.
13. Nepokoušejte nadměrně mou poctivost. Dostanu strach a pak lžu.
14. Nebuďte nedůslední. To mě úplně mate.
15. Neříkejte mi, že mě nemáte rádi, i když někdy dělám příšerné věci.
16. Neříkejte, že mé obavy jsou hlouposti. Pro mne jsou hrozivě skutečné a hodně pro mě znamená, že se mi snažíte porozumět.
17. Nesnažte se mi namluvit, že jste dokonalý a bezchybní. Hrozně mě šokuje, když zjistím, že to tak není.
18. Nikdy si nemyslete, že je pod vaši důstojnost se mi omluvit.
19. Po upřímné omluvě se můj vztah k vám stává vřelejší.
20. Nezapomínejte, že nemohu dobře vyrůstat bez spousty lásky a laskavého porozumění. Ale to vám nemusím říkat, že ne?

Příloha č. 9

Seznam základních zákonů a metodických listů v oblasti prevence

- **MŠMT ČR 1997**

Koncepce prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 1998 – 2000

- **Č. j.: 14 144/98-22 (věstník MŠMT ČR, sešit 10, říjen 1998)**

Spolupráce škol a předškolních zařízení s Policií ČR při prevence a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané

- **Č. j.: 13 409/98-24**

Metodický list k poskytování poradenských služeb na školách a školských zařízeních

- **Č. j.: 14 423/99-22 (věstník MŠMT ČR, sešit 5, květen 1999)**

Metodický pokyn MŠMT ČR k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance

- **MŠMT ČR 2001 (Internetová stránka MŠMT www.msmt.cz, oblast mládež)**

Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2001-2004

- **Č. j.: 14 514/2000-51**

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže

- **Č. j.: 28 275/2000-22**

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení

- **Č. j.: 10 194/2002-14**

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví

- **MŠMT ČR, odbor pro mládež, Praha 2001**

Školní preventivní program pro mateřské a základní školy a školská zařízení

- **MŠMT ČR, odbor pro mládež, Praha 2002**

Bílá kniha Evropské komise Nový podnět pro evropskou mládež

- **MŠMT ČR, odbor pro mládež, Praha 2002**

Evaluace a diagnostika preventivních programů

- **MŠMT ČR, odbor pro mládež, Praha 2002**

Volný čas a prevence u dětí

Příloha č. 10

Důležitá telefonní čísla

Linka bezpečí: tel.: 800 155 555

Současně sem může volat 10 dětí najednou, z celé republiky, zdarma

Pomáhá s problémy v rodinných vztazích od hádek po násilí, rozvod rodičů, se vztahy s kamarády, v otázkách psychosexuálního zrání, také s problémy ve škole

Na linku navazuje Krizové centrum – nestátní zdravotnické zařízení pro děti, pro setkání s psychoterapeutem, jenž se jim snaží pomoci vyřešit daný problém

Krizová linka Dětského krizového centra: tel.: 266 727 953, 266 727 933

Specializované pracoviště zaměřené na problematiku syndromu týraného, zneužívaného a zanedbaného dítěte

Jednorázová, krátkodobá i dlouhodobá terapie, individuální, skupinová i rodinná terapie

Placená linka

Růžová linka: tel.: 272 736 263

Dostupnost v denních hodinách (8:00 – 20:00)

Placená linka

K-centrum – pro lidi ohrožené drogou, nám. T. G. Masaryka 1, Příbram 1, tel.: 318 622 010, e-mail: achkacko.pribram@email.cz

Linka důvěry mládeže RIAPS, tel.: 222 580 697

Centrum krizové intervence, tel.: 284 016 666

DROP IN – pomoc drogově závislým, tel.: 222 221 124

Bývalá protidrogová koordinátorka (současná sociální asistentka): Bc. Petra Belková, te.: 318 471 363, 737 851 470, MěÚ Příbram (adresa: T. G. Masaryka 145, Příbram 1, suterén – č. dveří 119 A)

PPP Příbram: Zuzana Horázná

Linka důvěry Příbram, tel.: 318 631 800

Linka důvěry Dětského krizového centra, tel.: 241 484 149 **nonstop**

Linka důvěry Diakonie, tel.: 222 514 040

Gay-linka pomoci, tel.: 222 514 040

DONA – linka pomoci obětem domácího násilí, tel.: 251 511 313 **nonstop**

HELP LINE AIDS, tel.: 224 915 564

Národní linka prevence AIDS, tel.: 800 144 444

Linka pomoci SAP (Společnost AIDS pomoci), tel.: 224 814 284

Poradenská linka K-CENTRUM, tel.: 283 872 186

Poradenská linka PREV-CENTRUM, tel.: 233 355 459

Poradenská linka Společnosti pro studium sekt, tel.: 257 314 646

Nádorová telefonní linka, tel.: 224 920 935

Krizové centrum RIAPS, tel.: 222 586 768

SOS centrum Diakonie, tel.: 222 511 912

Centrum krizové intervence, tel.: 284 016 110

Dětské krizové centrum, tel.: 241 480 511

Krizové centrum pro studenty, tel.: 283 880 816

Internetové stránky:

www.sananim.cz

www.odrogach.cz

www.dropin.cz

www.plbohince.cz/nespor/

www.biotox.cz/drogy/zakon

www.drogy-info.cz/

www.extc.cz

www.asociace.org

www.erowid.org/index.shtml

www.vlada.cz

www.szu.cz

www.stredocech.cz

Příloha č. 11

Přehled metodických pomůcek na škole

Přehled videokazet

Řekni drogám ne	- hra o život - drogy – problém všech - nemoc – zdraví - drogy a kriminalita - štěstí na jehle
Řekni drogám ne	- nejlepší droga je sport - narozen na droze - alkohol a cigarety jsou také
drogy	- drogy aktuálně
Řekni drogám ne	- svět drog - příliš drahá jízda - drogy a AIDS - kdopak by se sexu bál - vyber si zdraví
Láska je láska	- moderní encyklopedie lidské sexuality

Přehled dostupné literatury ve škole

Vyber si zdraví – *autor: MUDr. Josef Richter*
Likvidační životní styl – *autor: MUDr. Josef Richter*
Drogy – poznej svého nepřítele – *autor: MUDr. Jiří Presl*
Drogová závislost: *autor MUDr. Jiří Presl*
My, drogy a Evropa: *autor MUDr. Jiří Presl*
Mládež, společnost a stát: *autor Institut dětí a mládeže, MŠMT ČR*
Svět muže, ženy a jejich dětí: *autor Marta Brtníková*

Příloha č. 12

Vyhodnocovací tabulky, minimální preventivní program

ŠKOLA

šk. rok

Garant programu (lektor) :

I. Seznámení ředitele školy s programem.

datum	Hodnocení

II. Seznámení kolegů s programem a zaangažování se do jeho realizace.

datum	Hodnocení

III. Informovat radu školy.

datum	Hodnocení

IV. Informovat rodiče (třídní schůzky).

datum	Hodnocení

V. Aktivita pro žáky.

[illegible]